

การสร้างธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม
ในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
Creation of Art and Culture Charter to Community Health with
Buddhist Principles in Takook Sub-district, Khwao Sinarin
District, Surin Province

พระครูปัญญาสุธรรมนิเทศก์¹ พระปลัดสุระ ญาณธโร (จันทึก)² อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ³
พระใบฎีกาพงษ์พัฒน์ ชวโน⁴ และพระมหาวิศิษฐ์ ธีรวโส (กลีบม่วง)⁵
Phrakhrupanyasudhammanited¹, Phrapalad Sura Yanatharo (Chanthuek)²,
Orapin Piyasakulkiat³, Phrabaideeka Pongpat Chawano⁴
and Phramaha Visit Dherawangso (Kaleepmoung)⁵

Received : May 16, 2020; Revised : June 4, 2020; Accepted : June 4, 2020

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin campus, Thailand;
e-mail : nited.srn@mcu.ac.th

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajaviyalaya University Surin campus, Thailand;
e-mail : Sura2479@hotmail.com

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250; Graduate school, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250, Thailand; e-mail : orapin.piy@kbu.ac.th, orapin5082@yahoo.com

⁴วัดพระนารัตน์ ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์; Panaorat temple, Prasat Thong sub district, Khwao Sinrin district, Surin province, Thailand;
e-mail : pongpat1986@hotmail.com

⁵คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajaviyalaya University Surin campus, Thailand;
e-mail : Visit.Kleeb@mcu.ac.th

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบริบทและศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ศึกษากระบวนการสร้างธรรมนูญชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์และนำเสนอธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 327 คนและ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน การจัดเวทีชาวบ้าน 62 คนและการสนทนากลุ่ม 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบททั่วไปของตำบลตาถูก พบว่า ชาวบ้านตำบลตาถูกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60ปีขึ้นไป การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001- 10,000 บาท อาชีพเกษตรกร ศักยภาพ ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ปกป้องและรักษาคุณแลสินทรัพย์ที่เป็นสาธารณประโยชน์ของชุมชนและได้มีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่น มีน้ำใจแก่ผู้อื่น มีความภาคภูมิใจภาษาท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาไทยเป็นแบบดั้งเดิมมาใช้ ประกอบอาหารที่เน้นการใช้พืชผักสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรค แต่การเข้าร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนเป็นหมู่คณะที่เรียกว่า “การลงแขก” ไม่มากเหมือนในอดีตรวมไปถึงการเข้าร่วมการเล่นที่มีน้อยลง

2. กระบวนการสร้างธรรมนูญชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะตาม ตามแนวอปริหานิยธรรมในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ขั้นตอนที่ 2 ความรับผิดชอบร่วมกัน ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ขั้นตอนที่ 4 ยกร่างธรรมนูญชุมชน หรือข้อตกลง กติกาในการอยู่ร่วมกัน ขั้นตอนที่ 5 ประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างธรรมนูญชุมชน ขั้นตอนที่ 6 ประกาศใช้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์รูปเล่มและแจกจ่ายให้ชาวบ้าน

3. การสร้างและนำเสนอธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากความร่วมมือของตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมจัดประชุมเวทีชาวบ้าน จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ร่างธรรมนูญชุมชน

โดยนำหลักอปุริหานิยธรรมสร้างความสมัคสมานสามัคคีของชาวบ้านในชุมชน หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน และหลักภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อันเป็นหลักแนวคิดที่ชาวพุทธคุ้นเคย จากนั้นเชิญชาวนำร่างธรรมนูญฯ มาดำเนินการการจัดหมวดหมู่ภายใต้เจตนารมณ์ของชาวบ้านและภายใต้กฎหมายและหลักศีลธรรมอันดี และนำไปประกาศใช้เป็นธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในพื้นที่ตำบลตากูกเพื่อใช้ปฏิบัติร่วมกัน โดยธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในตำบลตากูก ที่จัดทำในครั้งนี้เป็นฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 ด้วยปรัชญาและแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมคงอยู่ ชุมชนรู้จักสามัคคี ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน รักษาผูกพันประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนสร้างงานปราศจากหนี้สิน ” โดยแบ่งเป็น 11 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดของตำบลตากูก หมวดที่ 2 วัฒนธรรมคงอยู่ หมวดที่ 3 ชุมชนรู้จัก สามัคคี หมวดที่ 4 ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน หมวดที่ 5 รักษาผูกพันประเพณีดั้งเดิม หมวดที่ 6 ส่งเสริมสุขภาพที่ดี หมวดที่ 7 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวดที่ 8 กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 พัฒนาคนสร้างงาน ปราศจากหนี้สิน หมวดที่ 10 คณะกรรมการสำนักธรรมนูญชุมชนและคณะที่ปรึกษา หมวดที่ 11 บทเฉพาะกาล

คำสำคัญ (Keywords) : ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรม, สุขภาวะของชุมชน, หลักพุทธธรรม

Abstract

This research has 3 objectives as follows 1) to study the context and potential of self-management in the culture art constitution for the well-being of the community by the principles of Buddhism in Takuk district Khwao Sinarin District Surin Province 2) to study the process of creating a constitution community and culture art for the health according to the dharma principles in Takuk Subdistrict Khwao Sinarin District and Surin Province, and 3) to present a community constitution for community well-being following the Buddhist doctrine in the Takuk subdistrict Khwao Sinarin District Surin Province. The research model is a combination method of quantitative and qualitative. data was collected by distributing questionnaires from a sample of 327 people, In-depth interviews, villagers meeting, and group conversation descriptive data analysis. The statistics in the research were frequency, percentage, mean and standard deviation.

Research result:

1. The general context of Takuk Subdistrict found that most of the villagers of Takuk Subdistrict are female, aged 60 years or over, primary education. They are agricultures who have average monthly income 5,000-1,000 baht. The potential of self-management in the art, culture, local well-being of the communities in Takuk subdistrict Khwao Sinarin District Surin province found that the overall picture is at a high level. Most villagers in the community protect to maintain assets are in the public interest of the community and participate in local politics. They like making merit or giving alms to others. Villagers in the community are proud to communicate in Kuy language or Khmer language. And they apply traditional Thai wisdom to Eating foods that focus on the use of native vegetables, including folk herbs, used in the treatment of diseases. But participation in helping each other in the community is a group called "The gathering to help at harvest time" is not as much as in the past, including fewer games.

2. The process of creating a constitution community and culture art for health according to the dharma principles in Takuk Subdistrict Khwao Sinarin District, Surin Province has 7 important steps. Which are the first step, organizing a villagers' meeting, step 2 shared responsibility, step 3 establishing a community committee, step 4 draft the community statute or agreement to stay, step 5 meeting to improve the draft of the community statue. step 6 announcement of the art and culture constitution for community health, step 7 organized transportation either in book form and distributed to the villagers.

3. In creating and presenting the community constitution for the well-being of communities, this was done by following the Buddhist doctrine in the Takuk subdistrict Khwao Sinarin District Surin Province. From the cooperation of government agencies, civil society, civil society groups, organizing a meeting for villagers establish a community committee, community charter draft by using Apinyadharma (condition of welfare) principles to create unity among villagers in the community. Principles of Sangahavattadhamma for mutual aid and the 4 prayers for the development of the

quality of life of the community which is the concept that Buddhists are familiar. After that, experts introduced the draft constitution. They proceed to the classification under the will of the villagers and the laws and good morals and adopted as an art and culture constitution for the well-being of communities in Takuk area for use together. It was made the Art and Culture Constitution for the well-being of communities in Takuk Subdistrict Created in this edition is 1 B.E. 2560 with the philosophy and concept that "Culture persists Unity and Love Community Villagers caring and considerate towards each other. Conservation of traditional customs Promotes good health Be safe in life and property. Living and knowing the ways of nature and the environment. Develop people to create jobs without debt " Which is divided into 11 categories, namely category 1, the philosophy and concepts of Takuk Subdistrict, category 2, persists culture, category 3, unity and love community, category 4 villagers caring and considerate towards each other, category 5 conservation of traditional custom, category 6 promote good health, category 7, Safety in life and property, category 8 Eating, Knowing the Natural and Environmental Pathways, category 9 develop people, create jobs debt-free, category 10 committee of the community statute and advisory committee, category 11 transitory provision.

Keywords : Art and Culture Charter, Community Health, Buddhist Principle

บทนำ (Introduction)

“ธรรมนูญชุมชน” เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการตนเองของชุมชน เป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงสิทธิ อำนาจ ประชาธิปไตยของชุมชนท้องถิ่นที่มีได้มองรัฐเป็นศูนย์กลาง แต่เกิดจากการจัดการของตนเองด้วยทุนของแต่ละชุมชน เช่น ทุนทางประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ องค์ความรู้ ภูมิปัญญารวมไปถึงระบบนิเวศที่มีความแตกต่างหลากหลาย นำมาขึ้นมาสร่างกฎ กติกา ข้อตกลงในการจัดการความสัมพันธ์ของชุมชนร่วมกัน โดยการศึกษา แนวคิดและวิธีการจัดทำธรรมนูญของพื้นที่ตัวอย่าง แต่งตั้งคณะทำงาน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อยกร่างธรรมนูญชุมชน ยกย่องธรรมนูญ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการปรับปรุงร่างธรรมนูญ ปรับปรุงร่างธรรมนูญจนได้รับการยอมรับจากประชาชน และประกาศใช้ธรรมนูญเป็นของตนเอง (Sirapanichkul, 2013 : 15-16)

สำหรับจังหวัดสุรินทร์มีการสร้างธรรมนูญชุมชนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพชุมชนของตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์ร่วมกันจากฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดทำธรรมนูญตำบลจนสามารถประกาศใช้แล้วในปัจจุบัน (Community Organization Development Institute, 2018 : Online) สำหรับในส่วนในพื้นที่ตำบลตาบึกยังมีได้มีการจัดทำธรรมนูญชุมชนแต่อย่างไร

แนวคิดทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึง หลักการบริหารนิยธรรมอันเป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตของหมู่ชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจระหว่างคนในชุมชน หลักภavana 4 เป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านกาย ความสัมพันธ์ทางสังคม จิตใจ และปัญญา หากจะนำหลักธรรมดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกันนับว่าเป็นสิ่งที่สามารถสร้างพลังชุมชนที่เข้มแข็งได้ไม่ยาก (Venerable Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2014 : 289)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักพุทธธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการสร้างธรรมนูญชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ และ สร้างธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทและศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างธรรมนูญชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อนำเสนอธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตาบึก อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณโดยเครื่องมือที่ใช้จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่ 1) วัฒนธรรมการดำรงชีวิต (Cultural Life) 2) วัฒนธรรมด้านภาษา (Language) 3) วัฒนธรรมด้านศาสนา (Religion) 4) ศิลปะ และการละเล่น (Aesthetics) 5) สังคม เศรษฐกิจและการเมืองจากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลตากูก 327 คนและ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยเครื่องมือที่ใช้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จัดเวทีชาวบ้าน และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตากูก จังหวัดสุรินทร์ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวแทนศิลปวัฒนธรรมของตำบล ตัวแทนผู้นำชุมชนรวมจำนวนทั้งหมด 77 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. บริบทและศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

บริบทด้านข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์จากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 327 คน พบว่า ชาวบ้านตำบลตากูกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 อายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 การศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001- 10,000 บาทจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 อาชีพเกษตรกรรวมจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2

ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.65, S.D. = .102) เมื่อพิจารณาจากรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ($\bar{X}$ = 2.88, S.D. = .417) รองลงมา ได้แก่ด้านวัฒนธรรมศาสนา (Religion) ($\bar{X}$ = 2.80, S.D. = 1.99) ด้านวัฒนธรรมภาษา (Language) ($\bar{X}$ =

2.71, S.D. = .220) ด้านวัฒนธรรมการดำรงชีวิต (Cultural Life) ($\bar{X}$ =2.55, S.D. = .319) และน้อยที่สุดได้แก่ด้านศิลปะ และการละเล่น (Aesthetics) ($\bar{X}$ = 2.30, S.D. = .419)

2. กระบวนการสร้างธรรมนูญชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะได้นำหลักแนวอภิปรายนิยธรรมมาประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนแรก การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ขั้นตอนที่ 2 การรับผิดชอบร่วมกัน ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ขั้นตอนที่ 4 ยกร่างธรรมนูญชุมชน หรือข้อตกลง กติกาในการอยู่ร่วมกัน ขั้นตอนที่ 5 ประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างธรรมนูญชุมชน ขั้นตอนที่ 6 ประกาศใช้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์รูปเล่มและแจกจ่ายให้ชาวบ้าน

3. การสร้างและนำเสนอธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากความร่วมมือของตัวแทนในแต่ละภาคส่วน นำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรม อสม. กลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ จัดประชุมเวทีชาวบ้าน จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ร่างธรรมนูญชุมชน หรือข้อตกลง กติกาในการอยู่ร่วมกันจากการประยุกต์ใช้การใช้อภิปรายนิยธรรมในการสร้างความสมัครสมานสามัคคีของชาวบ้านในชุมชน หลักสังคหัตถธรรมเพื่อการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน และหลักภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อันเป็นหลักแนวคิดที่ชาวพุทธคุ้นเคยมาก ซึ่งคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาได้ยกร่างสรุปเนื้อหา เรียบเรียงให้เป็นระบบการนำกติกาชุมชนที่เป็นฉบับร่าง สู่การทำประชาพิจารณ์ในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้คนจำนวนมากในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมสร้างกติกาในชุมชนของตนเอง และคณะกรรมการได้ร่วมลงนามและเป็นสักขีพยาน ภายได้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชน จากนั้นผู้เชี่ยวชาญนำร่างธรรมนูญฯ มาดำเนินการการจัดหมวดหมู่ภายใต้เจตนารมณ์ของชาวบ้านและภายใต้กฎหมายและหลักศีลธรรมอันดี และนำไปประกาศใช้เป็นธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในพื้นที่ตำบลตากูก เพื่อใช้ปฏิบัติร่วมกัน โดยธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในตำบลตากูก ที่จัดทำในครั้งนี้เป็นฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 เป็นไปตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมวด 5 มาตรา 46 มาตรา 47 และมาตรา 48 ซึ่งว่าด้วยธรรมนูญระบบสุขภาพแห่งชาติ เป็นเครื่องมือและกลไกที่ให้โอกาสประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลสุขภาวะของประชาชน ภายได้ศักยภาพของทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องบริบทของพื้นที่ด้วยหลักการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมสุขภาวะชุมชนจึงได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาค

ส่วนร่วมใจกันจัดทำ “ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562” ขึ้นด้วยปรัชญาและแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมคงอยู่ ชุมชนรู้จักสามัคคี ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กินอยู่รู้วิถี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนสร้างงานปราศจากหนี้สิน” โดยแบ่งเป็น 11 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดของตำบลตากูก หมวดที่ 2 วัฒนธรรมคงอยู่ หมวดที่ 3 ชุมชนรู้จักสามัคคี หมวดที่ 4 ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน หมวดที่ 5 รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม หมวดที่ 6 ส่งเสริมสุขภาพที่ดี หมวดที่ 7 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวดที่ 8 กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 พัฒนาคนสร้างงาน ปราศจากหนี้สิน หมวดที่ 10 คณะกรรมการสำนักธรรมนูญชุมชนและคณะที่ปรึกษา หมวดที่ 11 บทเฉพาะกาล

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ทางสังคมมีลักษณะของเครือข่ายง่ายต่อการสร้างความร่วมมือกันในการบริหารจัดการของชุมชนตำบลตากูกสอดคล้องกับแนวคิดของ Puang-Ngam (2010 : 636-648) อธิบายว่า ระบบเครือข่ายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการจัดการตนเองของชุมชน โดยเมื่อพิจารณาจากบทบาทที่สำคัญเรียงตามลำดับ ได้ดังนี้

1.1 ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้าน ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านในเขตตำบลตากูกส่วนใหญ่คอยปกป้องและรักษาดูแลสิทธิที่เป็นสาธารณประโยชน์ของชุมชนและได้มีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่น ด้วยความเต็มใจอีกทั้งมีการเคารพนับถือกันสอดคล้องกับ Srisingh (2015 : 57-63) กล่าวว่า ปัจจัยความรู้สึกเป็นเจ้าของเป็นประเด็นที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของชุมชนได้มากขึ้น

1.2 ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านวัฒนธรรมศาสนา (Religion) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาจึงมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อชุมชน และได้

ปฏิบัติตามตามกฎระเบียบ อีกทั้งมีการสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันภายในชุมชน สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุธรรมแห่งพระพุทธศาสนาที่ได้บัญญัติไว้ในพระไตรปิฎกว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว 4 ประการคือ 1) ทาน (การให้) 2) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) 3) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) และสอดคล้องกับ Singhkum and Kunawaradisai (2012 : 73-85) ศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างเสริมสุขภาวะองค์กรรวมวิถีพุทธทำให้คนมีสุขภาพที่ดีขึ้น เกิดจิตใจที่ดีงาม มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสุขภาพดี และช่วยทำให้สุขภาพของสังคมดีขึ้น

1.3 ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านวัฒนธรรมภาษา (Language) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีความภาคภูมิใจในการสื่อสารด้วยภาษาส่วยหรือภาษาเขมร และสื่อสารภาษาเขมรกันภายในครัวเรือนและภายในชุมชนสามารถใช้ภาษาไทยควบคู่กับภาษาเขมรได้สามารถอ่าน เขียนและพูดภาษาเขมรได้เป็นอย่างดี โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Boonpunya (1996 : 155-156) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นทุนของชุมชนสิ่งที่สะท้อนวิถีการดำรงชีวิตและสิ่งต่างที่คนในชุมชนได้สร้างสรรค์และสืบทอดกันมาด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งมีคุณค่า เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าชุมชนตำบลตากูกมีเอกลักษณ์ของตัวเองอันเป็นต้นกำเนิดแห่งความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเอง และเป็นแหล่งกำเนิดของพลังชุมชนทางภาษาอันเป็นแหล่งตกผลึกของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ของสังคม มีถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมชุมชนจะเข้าถึงระบบคุณค่าและระบบความสัมพันธ์ทางสังคม

1.4 ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านวัฒนธรรมการดำรงชีวิต (Cultural Life) อยู่ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีบ้านที่อยู่อาศัยได้นำภูมิปัญญาไทยมาใช้โดยได้คำนึงถึงความร่มเย็น การรับประทานอาหารที่เน้นการใช้พืชผักพื้นบ้านที่หาได้ในชุมชนเมื่อยามเจ็บป่วยได้นำสมุนไพรพื้นบ้านมาใช้ในการรักษาโรค รวมไปถึงการปรุงอาหารตามสูตรเฉพาะของท้องถิ่นเพื่อรับประทาน แต่การแต่งกายด้วยผ้าโสร ที่มีลวดลายสีสันทัน อันมีเอกลักษณ์เป็นแบบฉบับของชาวสุรินทร์ยังมีไม่มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับแนวคิดของ Sukkumnoed, et al. (2002) ที่กล่าวว่า การมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ด้วยการมีอยู่มีกินอย่างเพียงพอ การมีอาหารการกินที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารพิษ แสดงให้เห็นว่าศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูกมีวิถีชีวิตการดำรงชีวิตที่มีลักษณะ

พิเศษคือวิถีความคิดและวิถีปฏิบัติของชุมชนที่มีความสำคัญของการดำรงอยู่ของชุมชน อันได้แก่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนต่อไป

1.5 ศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปวัฒนธรรมสุขภาวะของท้องถิ่นของชุมชนในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการจัดการตนเองทางด้านศิลปะ และการละเล่น (Aesthetics) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากการเข้าร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “การลงแขก” ไม่มากเหมือนในอดีต การเข้าร่วมในประเพณีสงกรานต์ การแสดงประจำท้องถิ่นน้อยลง การเข้าร่วมพิธีบวงสรวงเพื่อทำให้สิ่งเหนือธรรมชาติพอใจ โดยจัดเครื่องสังเวย ฟ้อนรำถวาย และการละเล่นพื้นบ้านมีน้อยลงแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในเขตตำบลตากูก ให้ความสำคัญทางด้านศิลปะ และการละเล่นลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ความเป็นปัจเจกบุคคลมีมากขึ้น รวมไปถึงความนิยมในศิลปะวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปมีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทกับสังคมไทยมากขึ้น จึงทำให้ชาวบ้านละเลยศิลปะวัฒนธรรมดั้งเดิมไป ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ (PhongPhit (2009) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมอาวุธอันเดียวที่เหลืออยู่ของชุมชน ชุมชนเข้มแข็งที่มีอยู่ทั่วประเทศเข้มแข็งได้เพราะปัจจัยสำคัญ คือ รากฐานทางวัฒนธรรมที่ได้รับการฟื้นฟูด้วยกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาที่เหมาะสม

2. กระบวนการสร้างธรรมณูชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะตาม ตามแนวอภิปรายนิยธรรมในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้นำหลักอภิปรายนิยธรรมมาประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนแรก การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีจิตอาสาค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นเวทีในการสื่อสารเพื่อรับรู้และเข้าใจประเด็น/ ปัญหา เกิดข้อสรุปอันเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ด้วยการกำหนดธรรมณูชุมชนร่วมกันสอดคล้องกับ Rupsoong (2011) ได้กล่าวว่า ธรรมณูเป็นอำนาจของประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิให้ อำนาจประชาชนในการจัดการตนเอง เพิ่มการมีส่วนร่วม อันเป็นศักดิ์และสิทธิของประชาชน **ขั้นตอนที่ 2 การรับผิดชอบร่วมกัน** โดยในเขตตำบลตากูกมีการกำหนดบทบาท แบ่งหน้าที่ร่วมกันสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน วางแผนหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนมีความสุขและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และกำหนดกิจกรรมร่วมกันด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ สอดคล้องกับ Rupsoong (2011) กล่าวว่า แนวคิดของกระบวนการที่ให้ประชาชนมาใช้สิทธิร่วมกันในการบอกปัญหาความต้องการของตน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาชุมชนในทุกด้านที่ตอบสนองกับความต้องการและแก้ปัญหาชุมชนที่มีความเป็นธรรม **ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน** ในเขตตำบลตากูกมีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการชุมชนจากบุคคลที่ได้รับการยอมรับ มีทั้งคุณวุฒิ วัยวุฒิ โดยต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Sirapanichkul (2013 : 15) ที่กล่าวว่า ธรรมนูญชุมชนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามกระบวนการจัดทำธรรมนูญระดับชุมชนภายในพื้นที่ **ขั้นตอนที่ 4 ยกร่างธรรมนูญชุมชน หรือข้อตกลง กติกาในการอยู่ร่วมกัน** ในชุมชนเขตตำบลตากูกมีการกำหนดธรรมนูญเป็นของตนเองโดยการ “คิดเอง เขียนเอง ทำเอง เพื่อชุมชนของตนเอง” โดยให้ความสำคัญกับการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชาวบ้านในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติกับสมาชิกในชุมชนอย่างเท่าเทียม ให้เกียรติ และให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน Watthanabut (2018 : 271) กล่าวถึง หลักพุทธธรรมจะช่วยให้ ผู้คนมีทิวทัศน์สามัญตา คือ มีความเห็นเสมอกัน มีความรู้ มีความเข้าใจ มีความเชื่อ และมีอุดมคติเสมอกัน **ขั้นตอนที่ 5 ประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างธรรมนูญชุมชน** ในชุมชนเขตตำบลตากูกมีการดำเนินการทบทวนธรรมนูญชุมชนที่ต้องไม่ละเมิดกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม จัดหมวดหมู่ตามความต้องการของชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของ Doenchaban (2015 : 351-358) ที่กล่าวว่าสุขภาวะองค์รวมเป็นตามความจริงแห่งธรรมชาติของชีวิต กายกับใจต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สุขภาวะจะสำเร็จได้ต้องพัฒนาจิตใจและปัญญา ปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้การสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมและภาวะต่าง ๆ ตามหลักการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา 4 **ขั้นตอนที่ 6 ประกาศใช้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชน** ทั้งนี้ ชุมชนเขตตำบลตากูกได้ร่วมกันกำหนดขั้นตอนการประกาศใช้ธรรมนูญที่สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชาวบ้านตากูกได้อย่างครอบคลุม เป็นการแสดงถึงการจัดการตนเองของชุมชนอย่างมีศักยภาพ **ขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์รูปเล่มและแจกจ่ายให้ชาวบ้าน** ทั้งนี้ ชุมชนเขตตำบลตากูกมีปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำให้เกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัย Jinachampa and Siwarom (2517 : 183-197) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า เพื่อสร้างความมั่นคงเพียงพอต่อชีวิตและการอยู่ร่วมกันของชุมชนได้อย่างยั่งยืน มีการเรียนรู้และมีแหล่งเรียนรู้ระดับตำบล มีระบบการจัดการความรู้ ทางด้านภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม มีบทเรียนเพื่อสื่อสารต่อสาธารณะ

3. การสร้างและนำเสนอธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนตามหลักพุทธธรรมในเขตตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากความร่วมมือของตัวแทนในแต่ละภาคส่วน นำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ทั้ง 10 ชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรม อสม. กลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ จัดประชุมเวทีชาวบ้าน จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน

ร่างธรรมนูญชุมชน หรือข้อตกลง กติกาในการอยู่ร่วมกัน จากการประยุกต์ใช้ข้อปธานิธรรมในการสร้างความสมัคสมานสามัคคีของชาวบ้านในชุมชน หลักสัจจกัตถุธรรมเพื่อการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน และหลักภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาได้ยกร่างสรุปเนื้อหา เรียบเรียงให้เป็นระบบ การนำกติกาชุมชนที่เป็นฉบับร่าง สู่การทำประชาพิจารณ์ในทุกหมู่บ้าน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมสร้างกติกาในชุมชนของตนเอง มีการร่วมลงนามและเป็นสักขีพยาน ภายใต้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสภาวะของชุมชน ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนในตำบลจะปฏิบัติตามธรรมนูญความสุขชุมชนอย่างเคร่งครัดเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในตำบลและเพื่ออนาคตของเยาวชนรุ่นหลังของชาวตำบลตากูกแห่งนี้

การกำหนดธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสภาวะของชุมชนในเขตตำบลตากูก จังหวัดสุรินทร์โดยผู้เชี่ยวชาญนำร่างธรรมนูญฯ มาดำเนินการจัดหมวดหมู่ภายใต้เจตนารมณ์ของชาวบ้านและภายใต้กฎหมายและหลักศีลธรรมอันดี นำไปประกาศใช้เป็นธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสภาวะของชุมชนในพื้นที่ตำบลตากูกปฏิบัติร่วมกัน โดยธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสภาวะของชุมชนในตำบลตากูกที่จัดทำในครั้งนี้เป็นฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 เป็นไปตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมวด 5 มาตรา 46 มาตรา 47 และมาตรา 48 ซึ่งว่าด้วยธรรมนูญระบบสุขภาพแห่งชาติ เป็นเครื่องมือและกลไกที่ให้โอกาสประชาชน องค์กรปกครองส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ ดูแลสภาวะของประชาชน ภายใต้ศักยภาพของทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องบริบทของพื้นที่ด้วยหลักการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมสภาวะชุมชนจึงได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมใจกันจัดทำ “ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสภาวะของชุมชนฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562” ขึ้น ด้วยปรัชญาและแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมคงอยู่ ชุมชนรู้จักสามัคคี ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนสร้างงานปราศจากหนี้สิน” โดยแบ่งเป็น 11 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดของตำบลตากูก หมวดที่ 2 วัฒนธรรมคงอยู่ หมวดที่ 3 ชุมชนรู้จัก สามัคคี หมวดที่ 4 ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน หมวดที่ 5 รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม หมวดที่ 6 ส่งเสริมสุขภาพที่ดี หมวดที่ 7 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวดที่ 8 กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 พัฒนาคนสร้างงาน ปราศจากหนี้สิน หมวดที่ 10 คณะกรรมการสำนักธรรมนูญชุมชนและคณะที่ปรึกษา หมวดที่ 11 บทเฉพาะกาล ทั้งนี้เนื่องจากธรรมนูญชุมชนฉบับนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในตำบลตากูก จึงสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาวบ้านตำบลตากูก

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Bobby of Knowledge)

การสร้างธรรมนูญชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนในเขตตำบลตาถูก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติร่วมมือในการร่างธรรมนูญชุมชน ประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมมาสร้างความรัก สามัคคีในชุมชน นำหลักสังคหัตถธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข และหลักภวนา 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาได้ยกร่างสรุปเนื้อหา เรียบเรียงให้เป็นระบบ การนำกติกาชุมชนที่เป็นฉบับร่างสู่การทำประชาพิจารณ์ในทุกหมู่บ้าน คณะกรรมการได้ร่วมลงนามและเป็นสักขีพยาน ภายใต้ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชน จากนั้นผู้เชี่ยวชาญนำร่างธรรมนูญ มาดำเนินการการจัดหมวดหมู่ภายใต้เจตนารมณ์ของชาวบ้านและภายใต้กฎหมายและหลักศีลธรรมอันดี และนำไปประกาศใช้เป็นธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในพื้นที่ตำบลตาถูกเพื่อใช้ปฏิบัติร่วมกัน โดยธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนในตำบลตาถูกที่จัดทำในครั้งนี้เป็นฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 เป็นไปตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมวด 5 มาตรา 46 มาตรา 47 และมาตรา 48 ซึ่งว่าด้วยธรรมนูญระบบสุขภาพแห่งชาติเป็นเครื่องมือและกลไกที่ให้โอกาสประชาชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนกำกับ ดูแลสุขภาวะของประชาชน ภายใต้ศักยภาพของทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องบริบทของพื้นที่ จัดทำ “ธรรมนูญศิลปวัฒนธรรมเพื่อสุขภาวะของชุมชนฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562” ขึ้น ด้วยปรัชญาและแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมคงอยู่ ชุมชนรู้รักสามัคคี ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนสร้างงานปราศจากหนี้สิน” โดยแบ่งเป็น 11 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดของตำบลตาถูก หมวดที่ 2 วัฒนธรรมคงอยู่ หมวดที่ 3 ชุมชนรู้รัก สามัคคี หมวดที่ 4 ชาวบ้านห่วงใยและมีน้ำใจต่อกัน หมวดที่ 5 รักผูกพันประเพณีดั้งเดิม หมวดที่ 6 ส่งเสริมสุขภาพที่ดี หมวดที่ 7 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมวดที่ 8 กินอยู่รู้วิถีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 พัฒนาคนสร้างงาน ปราศจากหนี้สิน หมวดที่ 10 คณะกรรมการสำนักธรรมนูญชุมชนและคณะที่ปรึกษา หมวดที่ 11 บทเฉพาะกาล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมเกี่ยวกับความรู้ในภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างงานสร้างอาชีพ เพื่อการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

1.2 ควรจัดให้มีศูนย์ข้อมูล เพื่อพัฒนาไปใช้ประโยชน์ต่อการสร้างสุขภาวะชุมชน ศูนย์ข้อมูลมีหน้าที่ในการสำรวจเพื่อนำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอหรือส่งมอบข้อมูลให้แก่หน่วยงาน องค์กรชุมชน และประชาชน เพื่อการพัฒนาโดยเปลี่ยนแนวคิด “ภาระ” ให้เป็น “พลัง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง (References)

- Boonpunya, B. (1996). **Three Decades of Community Culture Concept.** Surin: Dokteampa. [In Thai]
- Community Organization Development Institute. (2017). Institute performance. [Online]. Retrieved June 13, 2017, from. <https://web.codi.or.th/about-us/operating-results/>. [In Thai]
- Jinachampa, Y. and Siwarom, S. (2517). “Development of Community Self-management Model: The Case of Chompoo Sub-district Sarapee District, Chiang Mai Province”. **Journal of Graduate Research**, 8(1): pp.183-197. [In Thai]
- Phongphit, S. (2009). **Community Enterprises.** Bangkok: Palangpanya. [In Thai]
- Phramaha Sakol Doenchaban. (2015). “ Holistic Health care based on Buddhist Philosophy”. **Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus**. 4(2): pp.351-358. [In Thai]
- Puang-Ngam, K. (2010). **Self-management of Community and Local.** Bangkok: Bophit Printing. [In Thai]
- Rupsoong, S. (2011). **Democratic Community Handbook.** Bangkok: Political Development Council. [In Thai]

- Singhkum, A. and Kunawaradisai, N. (2012). “Process and Effects of Buddhist Holistic Well-Being”. **Journal of the Association Researchers**. Vol 19 (1): pp.73-85. [In Thai]
- Srisingh, S. (2015). Factors Promoting Public Participation in Activities Development of Phitsanulok Municipality, Phitsanulok Provincences. . **Journal of Nakhonratchasima College**. 9 (2) : pp.57-63. [In Thai]
- Sukkumnoed, D. et al. (2002). **Assessment of Health for Development Public Health Policy : Concepts and Practice**. Nonthaburi: Health System Research Institute, [In Thai]
- Venerable Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto), (2014). **Buddisht Holistic Health** (34th Ed). Bangkok: PhaliDhumm. [In Thai]
- Watthanabut, B. (2018) “Creating a model for Ethical Development for the Development of Human Capital in the 21st Century”, **Journal of MCU social Science Review**. 7,.(1) : p. 271. [In Thai]